

Sverige som kunskapsnation – förutsättningar för svensk högre utbildning och forskning

I regeringsförklaringen 2001 inledde statsministern med att ”Vi ska befästa Sveriges position som ledande kunskaps- och forskningsnation...” För att Sverige skall kunna möta den internationella konkurrensen i det nya kunskapssamhället vill vi som ansvariga för landets universitet och högskolor visa på vilka resurser ett sådant åtagande kräver under de närmaste åren.

Sverige har i grunden ett bra system för högre utbildning och forskning. Landet har också hittills hävdats sig väl vid internationella jämförelser. Liksom regering och riksdag är vi starkt engagerade i att Sverige också i framtiden ska kunna vara en framträdande kunskapsnation. Universitet och högskolor är centrala för att skapa förutsättningar för att Sverige får en gynnsam utveckling. En hög kunskapsnivå och långsiktig forskning av hög kvalitet är de strategiskt viktigaste resurserna för tillväxt och uthållig utveckling. Vi är emellertid oroliga för hur landets position ska kunna hävdas.

SUHF - som är de svenska universitetens och högskolornas samverkansorgan - har under det senaste halvåret analyserat resurssituationen vid universitet och högskolor med avseende på både grundutbildningen och forskningen.

Vår studie över grundutbildningens villkor, som slutfördes hösten 2001, utgår från högskolelagens krav att all högre utbildning ska vila på vetenskaplig grund, dvs vara forskningsbaserad. Studien utgår också från de nationella målen att öka intaget av studenter så att 50 % av en årskull ska påbörja högre utbildning före 25 års ålder samtidigt som det livslånga lärandet skall utvecklas så att äldre grupper kan erbjudas studier. Vår studie utmynnar i förslag till förstärkningar för att skapa en resursmiljö som är skälig ur studentsynpunkt och som kan säkerställa målen.

I en alldeles färsk studie av finansieringen av högre utbildning och forskning i Sverige under nittioalet har rektor Bo Sundqvist, Uppsala universitet och vice ordförande i SUHF, ytterligare analyserat resurssituationen för högre utbildning och forskning i landet.

Förbunds församlingen gör mot bakgrund av dessa undersökningar följande uttalande.

Högre utbildning och forskning har expanderat kraftigt under nittiotalet. Nya uppgifter har tillkommit. Samverkan med omgivande samhälle har utvecklats till en positiv kraft som dock måste finansieras via anslagen till grundutbildning och forskning. Samtidigt har systemet genomgått omfattande besparingar. Därvid har ett antal problem uppstått.

1. Kvaliteten i grundutbildningen måste stärkas. Utvecklingen har varit sådan att de resurser som knyts till varje student har tunnats ut. För lärarna har detta lett till en successivt svårare arbetssituation. Grunden är åtgärderna under nittiotalet för att sanera landets ekonomi, ett program som universitet och högskolor varit delaktiga i. Direkta och indirekta besparingar har skett samtidigt som nya uppgifter tillkommit utan finansiering.
2. Långsiktig grundforskning är en oundgänglig bas för landets framtida utveckling och tillväxt. De anslagsmedel som universitet och högskolor erhåller direkt från staten för forskning är fundamentala för att det svenska forskningssystemet och den högre utbildningen ska fungera väl. Dessa medel har urholkats kraftigt under nittiotalet, t ex till följd av kraven på motfinansiering när universitet och högskolor utför behovsrelaterad forskning.

Vi vill att statsmakterna utvecklar en plan för att under kommande mandatperiod

1. Höja ersättningarna per student, så kallad per-capitaersättning, med 20%.
2. Tillföra medel för att med bibehållen standard fortsätta expansionen av studentintaget för att förverkliga 50%-mål och livslångt lärande.
3. Knyta forskningsresurser inklusive medel för konstnärligt utvecklingsarbete till grundutbildningens per-capitaersättning, dvs ersättningen per student för att säkerställa högskolelagens krav på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Dessa medel tillfaller därmed alla universitet och högskolor i proportion till antalet studenter i grundutbildningen.
4. Anvisa ytterligare medel för långsiktig forskning som går direkt till universitet och högskolor som fasta forskningsresurser. Dessa medel kan fördelas efter internationell kvalitetsprövning av förslag från universitet och högskolor.

Enligt våra beräkningar krävs 3,3 miljarder kronor för åtgärderna ett och två samt ytterligare 3,0 miljarder kronor för den tredje och fjärde åtgärden. Vi uppmanar regering och riksdag att agera enligt dessa förslag. Vi är för vår del beredda att med all energi verka för att nå de mål som regering och riksdag stakat ut.

SUHF:s förbunds församling har beslutat om detta uttalande vid sitt sammanträde den 20 mars 2002.